

OB RAZSTAVI »NEVIDNE STRANI VIDNE UMETNOSTI« V LOŠKEM MUZEJU

V galeriji na loškem gradu je v dneh od 5. do 25. marca 1992 gostovala didaktična razstava Narodne galerije iz Ljubljane »Nevidne strani vidne umetnosti«, ki jo je pripravila Lidija Tavčar, kustos likovni pedagog v Narodni galeriji. Razstavo je zasnovala kot prikaz materialov in likovnih tehnik, ker je želela učencem pokazati, »kako so likovna dela nastala in zakaj so takšna, kot se nam danes kažejo.«

To je po vrsti že druga didaktična razstava Narodne galerije. Lidija Tavčar je v letu 1988 pripravila razstavo »Stari mojstri na otroških ris-

bah«, ki je bila rezultat raziskovalne naloge, temelječe na praktičnem muzejskem delu, saj so predšolski otroci risali umetnine, razstavljene v stalni zbirki Narodne galerije.

Razstava »Nevidne strani vidne umetnosti« je bila v letu 1991 na ogled v Narodni galeriji, zatem pa je obiskala nekatera razstavišča po Sloveniji. Gradivo zanjo so posodili številni javni in zasebni lastniki eksponatov. Na ogled so bile naravne surovine, iz katerih so nekoč pridobivali barvo, slikarski in risarski pribor ter rezbarsko orodje in razstavljene originalne likovne umetnine

Predmeti z razstave »Nevidne strani vidne umetnosti«

domačih in tujih mojstrov od srede 15. stoletja do danes.

Avtorica si je z razstavo zadala nalogo odgovoriti na vprašanja, ki so ji jih mladi obiskovalci galerije pogosto zastavljali. Razstavo je koncipirala tako, da s pomočjo že omenjenih eksponatov, ki so jim dodani razlaga v obliki pisane besede in ponazorila v obliki fotografij ter ilustracije, ki naj mlade zabavajo in animirajo, prikazuje postopek pri nastajanju naslednjih vrst likovnih umetnin: freske, tabelne in oljne slike, reliefa ter oble plastike in nenazadnje risbe, ki je temelj vsakemu likovnemu delu.

Razstavo je spremljal bogato ilustriran razstavni katalog (64 str.), ki je izšel v nakladi 3000 izvodov. Bese-dilo zanj je prispevala avtorica razstave, ilustracije pa so delo akademskega slikarja in ilustratorja Matjaža Schmidta, ki je tudi avtor ilustracij na razstavi. V katalogu je razstava v celoti dokumentirana in tako v knjižni obliki še naprej dostopna vsem, ki jih zanima.

Nazornost razstave je še povečalo predvajanje filmov o likovnih tehnikah. Razstava ni bila namenjena samo učencem, kot je zapisano v uvodu v razstavni katalog, temveč je s svojo sporočilnostjo zapolnila marsikatero vrzel na področju poznavanja upodabljalne umetnosti tako pri mladih kot tudi pri odrasli muzejski publiki.

Na razstavi prikazane teme bi lahko razvrstili v osem tematskih sklopov:

1. Pridobivanje barv v preteklosti. Na ogled so bili minerali (malahit, lazurit, limonit, hematit), iz katerih so včasih pridobivali barve, in barvila rastlinskega ter živalskega izvora. S predstavitvijo dela akademskega slikarja in kiparja Toneta Lapajneteta, ki slika s barjansko zemljo, je avtorica povezala preteklost, ko so slikarji sami pri-

pravljali barve s pomočjo mlinčka in terilca, s sedanostjo, ko so jim na voljo industrijsko izdelane.

2. Freska. Obiskovalci razstave so se lahko seznanili s tehničnim postopkom slikanja freske. Spoznali so, kaj je dnevnicca, grafična predloga, karton in patronirani vzorec.

3. Tabelno slikarstvo in jajčna tempera. V tem sklopu je bila predstavljena priprava slikarske podloge, to je plasti med slikarskim temeljnikom in slikarsko barvo, priprava pozlate in punciranje ter priprava jajčne tempere kot ene izmed tehnik, ki ustreza prenosljivemu temeljniku.

4. Oljno slikarstvo. Seznanili smo se s to zvrstjo tabelnega slikarstva, ki se je v Evropi razvilo v prvi polovici 15. stoletja in ki mu je sprva za podlago služil lesen temeljnik, dokler ga ni izpodrinilo platno. Na primeru slike J. Pynasa smo se lahko poučili, kako so slike v preteklosti potovale in kako so se menjavali njihovi lastniki. Na primeru tihožitja E. Marchioni pa, kako so slike spreminjale svojo podobo.

5. Odnos fotografija – slikarstvo. Slikarka Ivana Kobilca si je pri slikanju »Poletja« pomagala s črno-belo fotografijo. V tem primeru je fotografija odigrala podobno vlogo kot številni osnutki, skice in študije, ki so jih umetniki risali kot pripravo na svoje podobe. Ob primerjanju fotografije z reprodukcijo oljne slike smo lahko ugotavljali, kaj je slikarka na oljni sliki dodala.

6. Akvarel in pastel. Oba sta bila v preteklosti v rabi za koloriranje risb. Akvarel ali slikanje z vodenimi barvami kot svetlobo izkorišča belino papirja, ker bele barve akvarelisti ne poznajo. Pastel, to slabo obstojno tehniko slikanja s suhimi pigmenti, nekateri prištevajo med slikarske tehnike, drugi pa med risarske.

7. Risarske tehnike. Značaj risbe določa tudi risalni pribor. Njegova izbira je odvisna od oblike, v kateri se posamezne risalne snovi kažejo. Poznamo trda risala (ogljje, kreda, svinčnik) in risalne tekočine (bister, sepia, tuš, črnilo). Vse naštete materiale in tehnike smo lahko spoznali na razstavi.

8. Kiparstvo. Ta zvrst likovne umetnosti ustvarja telesne oblike in učinkuje na tip. Predstavljena je bila z reliefom, ulitim v bron, in oblo plastiko, modelirano v glini in mavcu, ulivano v mavcu ter izrezljano iz lesa. Pri nekaterih kipih je bil rekonstruiran tehnični postopek nastajanja.

Na tem mestu naj omenimo, da so bili razstavljeni rezbarsko orodje, slikarski in risarski pribor ter slikarski in risarski material na tej razstavi izposojeni iz zapuščine podobarske

vira iz Poljanske doline.

V galeriji našega muzeja je razstava gostovala tri tedne. V tem času si jo je ogledalo 2.215 obiskovalcev, med katerimi so bili v večini učenci oziroma dijaki in njihovi pedagogi. Starostno sestavo obiskovalcev nam približa spodnja tabela:

nižja stopnja osnovne šole	423 obiskovalcev
višja stopnja osnovne šole	1.141 obiskovalcev
srednja šola	374 obiskovalcev
posamezniki	<u>277 obiskovalcev</u>
skupaj	2.215 obiskovalcev

Kot kostus pedagog sem na razstavi izvedla 40 vodstev za 1.397 obiskovalcev. Aktivno sodelovanje učencev in dijakov na razstavi smo skušali doseči s pomočjo delovnih listov. Uporabili smo tiste, ki jih je posebej za nižjo in višjo stopnjo osnovne šole pripravila Majda Grah-Fridl, kustos pedagog v ptujskem

Obiskovalci razstave »Nevidne strani vidne umetnosti« v galeriji na Loškem gradu

Pokrajinskem muzeju. Število vodstev in razdeljenih delovnih listov

glede na starost obiskovalcev je razvidno iz naslednje tabele:

	vodstva kustosa pedagoga	delovni listi
nižja stopnja osnovne šole	11 skupin – 428 učencev	400
višja stopnja osnovne šole	21 skupin – 774 učencev	910
srednja šola	6 skupin – 187 dijakov	110
odrasli obiskovalci	2 skupini – 8 obiskovalcev	/
skupaj	40 skupin – 1.397 obiskovalcev	1.420

Na Osnovni šoli Petra Kavčiča so v času razstave pripravili likovni kulturni dan. Učenci višje stopnje so si ogledali razstavo, šestošolci pa so se tudi sami poskusili v upodabljanju; v prostorih stalne muzejske zbirke so risali izbrane muzejske predmete. Razstava njihovih risb, ki jih zdaj hrani pedagoški oddelek Loškega muzeja, je bila v dneh od 18. do 25. maja 1992 na ogled v muzejskem razstavišču v okroglem stolpu. Ogledalo si jo je 429 obiskovalcev.

Našemu vabilu na ogled razstave »Nevidne strani vidne umetnosti« so se odzvale vse osnovne šole v občini razen ene, ter dve od treh srednjih šol v občini. Razstavo sta si ogledali tudi dve skupini osnovnošolcev iz Radovljice in ena iz Stražišča pri

Kranju ter skupina dijakov ene izmed ljubljanskih gimnazij. Učitelji so ob ogledu videofilmov o likovnih tehnikah, ogledalo si jih je 430 obiskovalcev ali devet skupin, izrazili željo, da bi bilo to filmsko gradivo dostopno tudi njim oziroma šolam, kar trenutno ni.

Razstava je bila tako med mladimi kot med njihovimi pedagogi izredno dobro sprejeta. Avtorici je uspelo, da nam je s pomočjo znanega pedagoškega načela »od bližnjega k daljnemu, od znanega k manj znanemu« približala likovne tehnike. Razstava »Nevidne strani vidne umetnosti« je znaten prispevek muzejski pedagogiki pri nas.

Mira Kalan